

Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya 2014. évi működésének legfontosabb eredményei

A tudományos osztály 2014-ben 9 osztályülést tartott. Az osztály akadémikus tagjai, a választott közgyűlési képviselők, valamint a bizottságok elnökei csak ritkán és alapos indokkal maradtak távol az ülésekről. Az osztályüléseken rendszeresen alakultak ki érdemi viták, különféle tudományos kérdésekben.

Az osztály egyik fontos és felelősségteljes feladata volt a tisztújítás, az osztály új vezetésének megválasztása. Az új akadémiai ciklusban az osztály elnökévé választotta Fésüs Lászlót, az MTA rendes tagját és elnök-helyettesévé Podani Jánost, az MTA levelező tagját.

A Biológiai Osztály szakmai tevékenységének döntő hányada a tudományos bizottságok keretében zajlik. 2014 a bizottságok megújulásának éve is volt. Az osztály az új akadémiai ciklusban nem változtatott bizottsági rendszerén, továbbra is négy tudományos, négy osztályközi tudományos és egy állandó bizottságot működtet. A tudományos és osztályközi tudományos bizottságok mindegyike jogosult doktori eljárások tárgyalására, az osztály külön doktori bizottságot nem működtet. A bizottságok az alapszabályban meghatározott feladataik mellett, aktív tevékenységet folytattak az érintett tudományterület munkájának értékelésében és koordinálásában, országos és nemzetközi szinten is. Évente átlagosan 3-4 ülést tartottak, és felelősséggel és szakszerűen folytatták le a minősítési eljárások előkészítését is. Az osztály és a bizottságok figyelemmel kísérték a kiemelkedő kutatási eredményeket, illetve nyomon követték a hazai és nemzetközi kongresszusokon, konferenciákon, tudományos üléseken történő bemutatásukat és azok visszhangját.

Az osztály doktori követelményrendszere szerint elbírálva 8 új MTA doktora cím került kiadásra. (*Dobolyi Árpád, Gál Péter, Krajcsi Péter, Lengyel Szabolcs, Solti Csaba, Tóth Attila, Uber Ferenc, Ulbert István*) és közel 50 taggal nőtt az osztály köztestületi tagjainak száma.

Az osztály és bizottságai az MTA Közgyűléséhez és a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódóan számos tudományos ülést szerveztek egy-egy közérdeklődésre számot tartó tudományterületen. Az osztályhoz tartozó kutató intézetek is több rendezvény szervezői voltak.

Az Európai Immunológiai Társaságok Szövetsége kezdeményezésére minden évben sor kerül az Immunológia Napja megrendezésére, ahol az immunológia jelentőségére kívánják a döntéshozók és a közvélemény figyelmét felhívni. A 2014-es, elsősorban középiskolásoknak szóló hazai rendezvény témája – hogyan védenek a védőoltások, honnan jönnek az új járványok.

Mikrobiológiai szakterületen sor került az első olyan tudományos ülésre, amely egyúttal a tudományos továbbképzés szerepét is betöltötte. Törekvésük, hogy az elkövetkezőkben több olyan alkalmat is szervezzenek, ahol a továbbképzés vizsgával zárul és a megfelelő szakterületen kreditpont értéke is van. Az előadók klinikai, ill. laboratóriumi szakemberek. Az egyes jól ismert kórokozókkal kapcsolatos új ismeretek mellett sor került az újonnan megjelenő, elsődlegesen zoonotikus vírusokkal kapcsolatos tudnivalók átadására, valamint diagnosztikai újdonságok bemutatására. A visszajelzések a program fontosságát és a bakteriológiai területre történő kiterjesztését is hangsúlyozták.

Sopronban tartott nemzetközi konferencián került sor az akác-probléma széleskörű szakmai megvitatására, amelynek eredményeként állásfoglalás született a konferencia résztvevőinek egyetértésével és meghatalmazásával, amelyben többek között felhívják a figyelmet arra, hogy a jelenlegi erdőterület csaknem egynegyedét kitevő akácok a természetes élőhelyek rovására jelentős területet foglalnak el.

A Magyar Tudomány Ünnepeinek nyilvános előadásán Falus András akadémikus az emberi öröklődést meghatározó genetikai elemek szempontjából összegezte a tudomány új, mindannyiunk jövőjét befolyásoló eredményeit. A Biológiai Osztály az Orvosi és az Agrár Osztállyal közös előadóülésein fogalmazta meg az élelmiszer-biztonsággal, a humánreprodukcióval, az idegkutatással, valamint az őssejtekkel kapcsolatos új eredményeket, számba véve a belőlük adódó lehetőségeket és kockázatokat is.

A rangos Plos Biology című lap 2014 januárjában Imre Festetics and the Sheep Breeders' Society of Moravia: Mendel's Forgotten "Research Network" című cikkel emlékezett meg gróf Festetics Imréről, aki 1819-ben (3 évvel Mendel születése előtt) tette közzé 'Die genetische Gesetze der Natur' (azaz 'A természet genetikai törvényei') című cikkét. A kapcsolódó emlékülés előadásai a genetika, a genetikai törvények megjelenését vizsgálták a szak- és a köznyelvben, és tettek egyúttal tapasztalati megállapításokat.

Az osztály területéhez tartozó kutatói közösség aktívan vesz részt nemzetközi folyóiratok szerkesztőségi és nemzetközi tudományos bizottságok munkájában. A biológia szakterületén működő kutatóhelyek mindegyikén jelentős mértékű és hatékony tudományos utánpótlás nevelés folyik. Részt vesznek doktori iskolák munkájában, többen közülük az iskolák vezetőjeként. Jelentős tevékenységet fejtenek ki a PhD képzésben. Hazai és nemzetközi pályázatok elnyerésével biztosítják a posztdoktorok számára is a kutatási lehetőséget, ezzel is csökkentve a fiatal tehetségek elvándorlását.

Az osztály szakmai hírnevét erősíti, hogy 2014 elején Nemzeti Agykutatási Program (NAP) támogatásáról döntött a magyar Kormány, amely program vezetője, a NAP Konzorcium elnöke Freund Tamás akadémikus. Az MTA részvételével megvalósuló négyéves kutatási program célkitűzéseit a Kutatási Technológiai és Innovációs Alap 12 milliárd forintos támogatásával valósíthatják meg a konzorciumi partnerek.

2014 augusztusában a Nemzeti Innovációs Hivatal hazánk European Molecular Biology Laboratory(EMBL) - ba történő belépéséről született pozitív döntésről tájékoztatta az EMBL-t.

Freund Tamás akadémikust választották a 2014-2017-es akadémiai ciklusra az MTA élettudományi alelnökévé.

Pócs Tamás akadémikust, a trópusi esőerdők és sivatagok ökológiai és növényföldrajzi kutatása, valamint a virágtalan növények rendszertanával kapcsolatos tudományos eredményei elismeréseként Széchenyi díjat vehetett át.

Széchenyi díjat kapott Tamás Gábor, az MTA levelező tagja, világszínvonalú eredményeket elérő agykéregkutató munkacsoportja létrehozásáért és vezetéséért, valamint kimagasló tudományos munkássága elismeréseként.

A Magyar Érdemrend középkeresztjét vehette át Bíró Péter akadémikus a hidrobiológiában játszott iskolateremtő szerepéért, a Balaton csúcsragadozója, a fogas süllő és a tóban élő fontosabb halfajok állománydinamikájának és a tó élővilágában játszott biológiai szerepének a feltárásáért, a Balaton parti övében és nyílt vizében élő szervezetek táplálkozási kapcsolatainak mennyiségi elemzéséért, az anyag- és energiaáramlásnak s a halfauna ebben való részvételének tisztázásáért.

A Lendület pályázat keretei között 2014-ben öt kutató alakíthatott kutatócsoportot a biológia területéről.

Budapest, 2015. február 24.

Fésüs László
az MTA Biológiai Tudományok Osztályának elnöke